

Christian Albrecht Döderlein

**Natales Servatoris Festos Dies Civibus Pie Celebrandos Indicit, De Svpina
Ivdaicae Gentis Negligentia In Observandis Et Retinendis Miracvlis Qvae Circa
Natvm Christvm Accidervnt**

[Rostock]: Litteris Adlerianis, [1770?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1689764368>

Druck Freier Zugang

M-1258, 1.

W. 1760.

I. N. I.
NATALES SERVATORIS
FESTOS. DIES

CIVIBVS PIE CELEBRANDOS

INDICIT,

DE

SVPINA IVDAICAE GENTIS
NEGLIGENTIA IN OBSERVANDIS ET
RETINENDIS MIRACVLIS QVAE
CIRCA NATVM CHRISTVM
ACCIDERVNT,

PAVCA PRAEFATVS,

ACADEMIAE FRIDERICIANAE MECKL.
DIRECTOR,

D. CHRISTIANVS ALBERTVS
DOEDERLEIN,

S. S. THEOL. P. P. O. ET CONSIST. DVCAL. CONSIL.

LITTERIS ADLERIANIS.

M. 1258. 1.

NATURALIS SERVATORIS
FESTOS DIES

CIVITAS RE GELBRANDS

INDICIT

DE

REPINA IVDAICAE GENTIS
NEGIGENTIA IN OBSERVANDIS ET
RETINENDIS MISAVALIS QUAE
CIRCA NATVM CHRISTVM
ACCIDERVNT

PAVCA PRABATVS
ACADEMIAE THEOLOGICAE MONT
DIRECTOR

D. CHRISTIANVS ALBERTVS
DOCTOR IN

P. S. THEOL. P. O. ET CONSIL. FACULT. CONSIL.

LIBRIS ADRIANIS

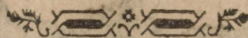
1808

§. I.

Quae et quanta sit humani ingenii coecitas atque stupor in rebus, quae ad Deum ejusque verum cultum pertinent, ex eo quis facillime conjicere poterit, quod in nulla propemodum re negligentiores sint mortales, quam in observandis depraedicandisque operibus Dei, neque in iis solum, quae quum quotidie in oculos cujusvis incurrant, hominum turpi vitio vilescunt quodammodo, sed et in his, quae cunctas naturae vires excedentes, plane stuporem incutiunt, atque Deum arguunt praesentissimum, tanquam omnipotentem ac tremendum totius naturae Dominum. Sua mirantur mortales, divina contemnunt: quae ipsi gerunt, tollunt laudibus, posteris commendant, iis narrandis et admirandis libentissime immorantur, atque studiose provident, ne memoria eorum intercidat; divina facillime non oblivioni tradunt modo, sed et corrumpunt, atque sibi sui que generis sapientiae et viribus ea magis, quam Deo vindicare cupientes, ne ferre quidem possunt, si quis Deum in his operibus ostendit: fastidiunt Dei gloriam, sua propria plane occupati et repleti: ac si quidem plane nihil in Dei operibus inveniant, unde ipsi laudem sibi arrogare possint, contemnunt ea, pervertunt, imminuunt, quibusvis aliis potius causis quam Deo adscribunt, e

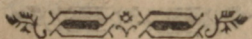

memoria tamquam res viles et nullius momenti effluere eadem patiuntur, neque digna judicant, quae inter grandia superbi humani generis facinora commemorantur. Exemplo sint res inter priscam israeliticam gentem gestae: res istae mirandae, opera Dei stupenda; quae cum in oculis totius prope modum orbis, populorumque tum temporis nobilissimorum acciderint, stupet plane animus, neque satis mirari potest, qui fieri potuerit, ut ita se gerere possent gentes caeteroquin eleganter excultae erga ista miracula, quomodo re ipsa eas se gessisse ipsa experientia testatur. Legas, quae JOSEPHVS in suis contra Apionem libris de Aegyptiorum caeterarumque gentium commentariis, ubi rerum judaicarum mentionem injiciunt, decerpserit, quaeque adhuc in *Strabone*, *Justinio Trogii epitomatore*, *Plutarcho*, aliisque de Judaeorum fatis, cultuque apud eos instituto, habentur. Qui cum rem ipsam, quod ad praecipua capita attinet, accidisse negare haud possint, gestaque eadem narrent, quae a scriptoribus Judaeorum domesticis divinoque spiritu afflatis litteris mandata sunt; ita tamen cuncta pervertunt, ita truncant, addunt, detrahunt, mentiuntur, aut decipiuntur supina ignorantia, ut in ore et sub manibus eorum το θεοῦ plane evanuerit, cuncta haereant in aliis plane causis, ac in omnipotenti divina efficacia, ipse Judaeorum cultus turpis, impurus, et ridiculus reddatur, denique tota res eo perducta sit, ut populus iste, in quo solo florebat vera sapientia et cognitio Dei, quemque Deus singulari sua praesentia super omnes reliquos populos nobilitaverat *), in oculis reliquarum gentium, quanquam tartarea caligine et ignorantia Dei veri oppressarum, cum cunctis Dei miraculis totoque cultu divino, contemptui et ludibrio haberetur, tanquam vilis et abjecta gens, cujus rebus gestis et sapientiae attendere vix operae pretium sit.

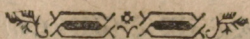
§. II.

Atque haec quidem perversitas quanquam in caeteris gentibus plane miranda sit, non ita tamen animus ob eam stupet,

*) DEUTERON. IV, 7. 8.

stupet, quam quod ipse ille populus, cuius gratia Deus tanta miracula edidit, cui concredita sunt oracula divina, quem Deus a caeteris gentibus plane stupendis factis secrevit illique concessit veram disciplinam, testamentum gratiae, amplissimasque promissiones: quod idem ille populus, inquam, idem ingenium, eosdemque mores circa divina opera demonstraverit, id propemodum omnem fidem excederet, nisi res ipsa rerumque gestarum series loqueretur. Etenim apud miseros gentiles ad reliquas causas, quibus perducebantur ad corrumpendas judaeicae gentis res gestas, etiam ipsa accedebat ignorantio veri Dei, quem cum non nossent, neque opera ejus agnoscere et ex aequo aestimare poterant. Sed quid excusationis habebant Judaei, quibus Deus ipse tam illustri modo se patefecit, doctrinamque gratiae, qua continebatur agnitio veri Dei, concessit? quique propterea magnalia Dei in ipsorum oculis gesta recte aestimare potuissent, dum voluissent modo? Hos ipsos autem videmus stupere quidem et commoveri ad horae momentum, cum miracula divina conspicerent: confestim vero redire ad antiquos mores, memoriam tantarum rerum dimittere, atque converti ad cuncta alia idola potius, quam ad verum Deum, adeo ut maxima beneficia totamque salutem, ipsis saepius mirabili divina manu procuratam, aut ad suas vires prudentiamque aliasque humanas causas, aut omnino ad idola referrent. HOS. II, 5. 8. 12. JEREM. XLIV, 17. 18. Quod si vero nonnunquam posterius memoriam pristinorum rerum, quae majoribus suis acciderant, recolere, negligentiamque horum improbare videbantur, ipsi tamen in iis miraculis, quae Deus ipsorum aevo ad eos emendandos ostendebat, idem ingenium eandemque stupendam negligentiam prae se ferebant, ut aut ad ea plane non attenderent, suisque insisterent perversis viis, quidquid Deus protestaretur; aut plane ea rejicerent, calumniis et blasphemis appeterent, et conculcarent pedibus, adeo ut circa eandem rem non jam in eadem sed in majora flagitia inciderent, quam quae in majoribus vituperabant, MATH. XXIII, 29-32. XVI. 2. 3. His detestandis vero moribus Judaeorum gens omnes miraculo-

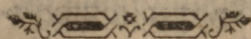
rum divinorum fructus ipsa intercipient, impendebat consilium Dei de ipsorum emendatione, quodque ipsis summa Dei benignitate ad salutem ostendebatur, cedebat ipsorum culpa in majorem culpam et perniciem. JES. V, 11-16. XXVI, 10. II.

§. III.

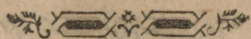
Neque vero judaicae gentis scelera atque flagitia hoc in genere detestabiliora unquam visa sunt, quam istis temporibus, quibus ipse Israelis Deus, Messias inquam, hominem indutus, media in ista gente oculis se conspiciendum praeberet, maximisque miraculis totam propemodum videretur excitare naturam ad convincendos Judacos de salutari doctrina, eosque admonendos, ut immutato animo Messiam vera fide amplexi summa ista pericula, calamitatesque non hujus aevi solum, sed aeternas effugerent, quae jam cervicibus illorum imminabant. Cum vero cuncta persequi a praesentis instituti ratione alienum sit; quam in miraculis, quae circa ipsam statim Messiae nativitatem contigerunt, stupendam plane negligentiam Judaica gens ostendit, cum illius causis et principiis, attente consideremus, utpote dignam his festis diebus meditationem, si forte aliorum damno et interitu erudiri nos patiamur, quo evitantes similes causas flagitiosae et sceleratae negligentiae circa observanda et retinenda opera Dei, similem evitemus perniciem, gratiaque divina digni reddamur, quibus Deus et in posterum magnalia sua conspicienda, contemplanda, et fruenda exhibeat.

§. IV.

Inter ista miracula primo loco nobis occurrunt ea, quibus nativitas praecursoris illustris et admiranda reddebatur. Sacerdos suffitum adolens, in conspectu totius congregati populi miraculoso affectu corporis repente percussus, totum populum in stuporem conjiciebat. Quis putet, neminem fuisse, qui quid inde resultaturum esset expectans, ad eventus attenderit animum? At idem ille sacerdos, uxore ipsius plane insolito

solito more omnibus mirantibus gravidam se venditante et re ipsa puerum enixa, post paucos menses facultate loquendi subito recuperata, plane miranda enūnciat, huncque puerum, fide illius apud populum his miraculosis factis suffulta, eum esse praedicat Eliam, quem Judaei expectabant, proxime praecurrentem ipsum Messiam: Messiam instare clamabat, omnes excitabat ad plenissimam spem istorum feliciū temporū, quibus Deus expectationem Judaeorum, ipsius promissionibus incensam, uberrime esset expleturus. Haec palam et in conspectu omnium gesta dispergebantur circumferebanturque fama in ista universa regione, neque ipsa humani ingenii indoles, praecipue Judaeorum, quae novis et mirabilibus solet capi et delectari, dubitare nos sinit, quin eadem fama latius serpens ad ipsam gentis metropolim caeterasque Judaeorum provincias sit delata, si vel maxime novae tantum fabulae instar hoc factum sit. Paucis deinceps mensibus interjectis, ne, quae ipsi Mariae et Iosepho privatim contigerunt, commemorem, pastorum caterva in ipsa Hierosolymorum vicinia subito prorumpens, plane mirabili modo per ipsum gloriosum angelorum exercitum, praesentiam Messiae sibi esse patefactam, pleno ore clamat, Deum laudibus tollit tripudians, sibi que visum esse hunc divinum puerum nuncians locum ostendit, cunctos, ut et ipsi ad hunc natum Israelis regem recipiendum conveniant, invitat. Sed haec fortasse, quamvis nunciata et audita, tanquam rusticae tenuissimaeque plebis fabulae contemnebantur et ridebantur in palatiis principum, doctoribusque gentis et optimatibus indigna videbantur, ad quae animum adverterent. En subito adsunt, qui ipsum regem totamque superbam urbem terrore percellerent, animosque eorum erigerent, ad maxima quaeque vel metuenda, vel speranda. Splendida legatio gentis, quae tum temporis ob sapientiae doctrinaeque laudem in oculis omnium ferebatur, Magorum inquam, ex remotissimis regionibus adventaas, natum Judaeorum regem requirit, atque plane mirabilem hunc regem fore significat; ecquid enim alias regis Judaeorum natus filius, qui reliquorum hominum et regulorum similis esset, ad istos

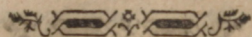

istas remotissimas gentes? stupet rex et universa civitas: res defertur ad doctores et optimates, ipsi nunciant locum, ubi natus Messias ipsis promissus sit quaerendus: ablegant eo hiantes Magis: rex attonitus, et quorsum res esset evasura ancipiti cura expectans, redire jubet eos, quo et ipse hunc mirabilem puerum requireret: usque eo denique furoris procedit, ut Judaeorum infelix gens tristi memoria miserae cladis, quae pueris ipsorum ab Herode Tyranno inferebatur, satis abundeque haberent, si vellent, occasionis, istos nuncios de nato Messia recordandi, atque summo studio attendendi, qualis iste sit puer, cujus gratia advenerant Magi, quis evaserit, et qui futuri sint exitus tam mirabilium rerum? Ac ne quid desiderari posset, quo judaicae gentis animus excitaretur ad attentionem, in ipso templo, cum adesset natus Messias unacum matre, Simeon medium in populum se prorumpens, hunc ipsum puerum esse Messiam tam anxie a cunctis expectatum pronunciat: regem ostendit, ipse eum veneratur, et suffragante spectatissima ob pietatem vidua et Prophetissa, nihil eorum ommisit, quae, ut Judaei regem et Messiam natum agnoscerent et reciperent, ullo modo eos adducere possent. Neque Simeonem istum ignotum et ignobilem inter Judaeos virum fuisse, ex haud adeo obscuris indiciis apparet*).

§. V.

Haec cum gererentur, cum Deus opus aggredederetur atque perficeret, quo majus aliud ab ulla creatura nunquam est conspectum, cum adesset ipse Deus, ipse creator, ipse auctor nostrae vitae Dominatorque totius universi, mirabili modo homo natus, quo infelix hominum genus, ignorantiae scelerumque vinculis constrictum, aversum a Deo, ab omni beata vita vacuum, errans in vanis suis cogitationibus, remotum a luce vera, perniciiei proximum, morti addictum, quo hoc

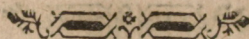
*) conf. LIGHTFOOT, et SCHOETTGEN. in hor. hebr. ad Luc. II. 25. et prior illorum ad Math. II. 14. item Allgemeine Welt-Historie, Theil IX. §. 218.

hoc infelix genus, inquam, sibi et Patri et vitae restitueret; videmus quidem universum coelorum exercitum commoveri sancto stupore, atque exultare immenso isto sapientiae et bonitatis divinae temperamento; quis enim possit comprehendere, quid inter sanctorum istorum in luce positorum spirituum copias acciderit, qui exstiterint sancti motus, cum opus Dei perfectum viderent, quod universus terrarum orbis a maledictione liberandus anxie requirebat? Videmus concursationes, exultationes, dulcissimaque gaudia piarum quarundam mentium, quibus jam terrarum opes, regius splendor, atque quidquid homines in hac vita suspiciunt, res nihili et nauci erat, cum hoc mirabili Dei opere unice repletae, isti unice attentae essent. Lingua laudibus divinis redundat: festinant, ut invicem narrent, quae Deus gesserit et gerat, nihil solliciti caeterum, quid caeteri homines, lethargo stertentes, umbra terrestris vitae capti, interea temporis molirentur. Neque tamen quisquam aestimare possit, quae et quanta animorum sanctae commotiones, quinam coelestes affectus in exiguo isto pauperculorum quidem plerumque superbisque Judaeis contentibilium hominum numero exarserint, nisi qui eodem sancto affectu a Deo incensus sit, ut Christus homo natus ipsi unice magnus, unice suspiciendus, unice mirandus et diligendus videatur, ut immensa Dei gloria e facie Christi refulgens unice ipsum possideat, ut caetera, in quibus homines sibi placere solent, ipsi plane res nihili sint, si cum Christo comparentur. Sed quid ad haec cuncta Judaei? stertebant incredibili et insuperabili somnolentia, cum reliquo toto humano genere: nihil eorum sentiebant, quibus coelum et terra commovebatur: nihil magni ipsis, nihil quod desiderarent, in hoc divino puero videbatur. Atqui ipsorum res agebatur, ipsos Deus ab interitu ad vitam revocare volebat, tota humani generis salus in hoc divino opere, quod in oculis ipsorum existerat, versabatur. Sed ipsi, quasi ad ipsos res nihil pertineret, quasi nulla attentione, nulla memoria, esset digna, ipsam memoriam tam stupendarum rerum ex animo effluere patiebantur. Quis procerum aut doctorum secutus

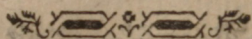
B

est,

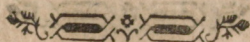
est, non pastores dico: quomodo enim tenuis haec et agrestis turba superbum istud et vana gloria et doctrina turgidum hominum genus movere potuisset? sed Magos, qui tanto terrore totam urbem et regem ipsum concusserant, ut natum Messiam Bethlehemi requireret? Adeo omnis memoria huius rei inter Iudaeos evanuit, ut nullum plane vestigium, ac ne ipsius quidem crudelissimi Herodiani facti, necatorum puerorum inquam, quod ab isto Magorum adventu initium sumfit, in Iudaeorum traditionibus appareat. Nihil eorum, quae circa Johannis praecursoris nativitatem contigerant, Iudaei recordabantur, cum ipse prodiret, et munus auspicaretur. Interrogant, quis et qualis sit? quasi nihil unquam de mirabili ipsius nativitate, aut de Zachariae patris vaticiniis vel audiendo perceperint. Joh. I, 19. Intra triginta annorum spatium stupenda Iudaeorum negligentia quidquid rumoris de nato Bethlehemi Messia sparsum erat, tam crassis ignorantiae et oblivionis tenebris consepeliverat, ut cum interea temporis nemo operae pretium duxerit inquirere, ubi manserit iste puer, quis evaserit, aut quid ipsi acciderit? omnes Jesum Nazarenum ignorarent, cum in publicum prodire coepisset, quamquam ipso duodecimo aetatis anno satis largam illis occasionem suppeditaret, inquirendi, quis esset, et memoriam recolendi, eorum, quae ipso nato acciderant. Nemo Iudaeorum aliud quid suspicabatur, quam Jesum esse Galilaeum. Hinc offensio Nathanaelis, Joh. I, 46. Hinc persuasio populi, se bene nosse ortum Jesu Nazareni, neque eum posse Messiam esse, cum Bethlehemi haud natus sit. Joh. VII, 27. 41. 42. Hinc Phariseorum sophistica criminatio, Jesum ne prophetam quidem esse, quia Galilaeus sit. I. c. v. 52. Adeo, ut ne ipse quidem Nicodemus, quamvis caeteroquin de divina Jesu Nazareni legatione esset convictus, aliquid de ortu illius Bethlehemitico inaudisse videatur, cum neque huic Iudaeorum criminationi aliquid regeret, neque in ipsius sermone Joh. III. quidquam contineatur, unde vel minima suspicio queat oriri, quod ortum Jesu Nazareni compertum habuerit,

§. VI.

§. VI.

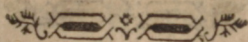
Ex his Judaeorum moribus intelligitur illud, stupenda negligentia eos, quidquid de mirandis rebus his fama circumferebatur, ut abjectissimam fabulam, ut rumorem nullius pretii considerasse et contempsisse, cui serio attendere et in quam diligentius inquirere nemo operae pretium duxerit. Atque cum JESVS, servili forma indutus ob hominum salutem, dispareret quodammodo, et domi tenuium parentum lateret; quidquid gestum erat, Judai sensim tanquam terrorem panicum, tanquam famam inanem sine capite et auctore intueri coeperunt, sermoque sparsus, ut in ejusmodi rebus fieri solet, feruere desit. At vero, ipsi in summa expectatione erant Messiae; quo tandem modo fieri potuit, ut in hac omnium maxima re eandem ostenderent oscitantiam et levitatem animi, quam in levissimis narratiunculis infima plebs consuevit ostendere? Hoc vero est, quod diligentius paullo considerare haud alienum erit, quo humani ingenii indoles in divinis rebus hoc illustri exemplo denudari et perspicui clarius possit. Atque *primo* quidem ipsi praecones et auctores hujus gravissimae et omnium maximae rei ita erant comparati, ut conditio eorum opinionibus procerum totiusque superbac Judaeorum gentis convenire haud videretur. Saducaei optinatum favore elati, Pharisei populo dominantes, Scribae et legis doctores vana opinione scientiae, quod sibi claves cognitionis traditae sint, turgidi et superbientes, hi erant homines, qui putarent in ipsis versari salutem populi Dei, se esse columnas ecclesiae, sibi quod non innotuerit, nec posse divini quid esse. Quid concursatio muliercularum quarundam ad hoc superbum hominum genus? quid pauperculi pastores in oculis tam excelsorum doctorum? Atque hi homines omnium longissime a Deo veraque ejus agnitione remoti, pestes ecclesiae, servi τῆ φρονιματος τῆς σαρκος, tam elatos gerebant spiritus, ut se putarent esse partem praecipuam ecclesiae, immo ipsam ecclesiam, neque posse fieri, ut consilia divina ulli hominum possint melius perspecta esse. Sibi procul dubio putabant omnium primo apparere debuisse

Messiam, si quidem revera adesset. Quid? execrandae plebi, quae legem ignorat, cum quo excelsi isti doctores vel comedere turpe et a dignitate sua alienum putabant, Messias innotuit? JOH. V II, 49. Quid? studium assiduum legis, doctrina summa, splendor in oculis totius populi; haec cuncta nihil in oculis Dei et Messiae sint? ita ut cunctis potius aliis, quam his consummatis doctoribus se patefaceret? Quomodo haec et alia hujus generis Saducaeus aut Phariseus aut legis doctor persuaderi sibi passus fuerit; cum stolidissima haec gens ne donum quidem prophetiae posse super quemquam residere crediderit, nisi super divitem et illustrem virum? Toti carnales, toti occupati hujus terrae vano splendore, ignorabant, qui sint illi, cum quibus Deus habitat, quaeve sit vera Dei et Messiae ecclesia. Neque enim externus splendor, neque externa tenuitas Deo quemquam commendat, sed interna humilitas animi. ES. LVII, 15. Quo circa nec cunctis pauperculis illustri isto modo innotuit Messiae praesentia, nec cunctis in sublimiori gradu positis occultata fuit. Internum vero istum animi affectum, ex quo Deus aestimat homines, cum ignorent procerum et populi maxima pars; cuncta secundum speciem externam metiebantur, atque despiciébant alto supercilio hos tenues rei maxime nuncios, qui in Dei oculis tam nobiles, tam excelsi erant.

§. VII

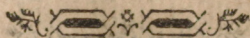
Accedebat *deinde*, quod ipsa res nunciata ab opinionibus Judaeorum, quas de Messia animo conceperant, longissime disiuncta et aliena esset, Carnales enim homines, eam sibi regni divini operumque divinorum formam cogitationibus describunt, quae sensui et cupiditati terrestri conformis sit. Quam cum stolidè applicant ad opera vere divina, nihil quidquam alicubi congruere ipsis videtur. Quid? Messias ab ignota muliercula prognatus? in stabulo projectus? Cujus praecones sunt miseri quidam opiliones? Quid potuisset magis alienum esse a conceptibus Judaeorum? Nihil, quale ex suis figmentis opera divina prae se ferre debebant, ipsis apparebat
in

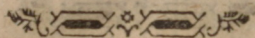
in his nunciatis rebus. Nihil splendidi, nihil gloriosi, nihil quod admirationem orbis terrarum excitaret, nihil heroici, nihil, paucis, quod in oculis hominum magnum, suspiciendum, summisque viris dignum videretur: cuncta e contrario humilia, a captatione gloriae inter homines remota, et contemptibilia. Etenim, qui nullum alium splendorem, nullam aliam gloriam norunt, nisi huius saeculi, desipiunt, cum ad aestimandas res divinas perventum est. Neque enim Deus unquam attemperat suas res ad istos vanos conceptus, quos homines carnales sibi formant, qualesque ipsi putant res et opera divina esse debere. Cuncta potius tendunt ad destruendum istum sensum et ad evertendas cupiditates, quibus incensi sunt homines gloriae et splendori et opibus huius vitae servientes. Contemnebant igitur Iudaeorum proceres et populus famam, quam ex suis animi sensibus aliter habere et intueri haud poterant, nisi ut plebeiam et abjectam fabulam.

§. VIII.

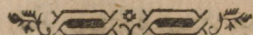
Aliam atque *tertiam* quidem causam huius supinae negligentiae deprehendimus in dissensionibus atque bellis Iudaeorum circa religionem intestinis et domesticis. Pharisei digladiabantur cum Saducaeis, cum utrisque simultatem exercuisse videtur factio quaedam alias fortasse quodammodo melior, a recto tamen regni divini sensu aequè remota; *vepuxes* dico, *legis peritos*, qui fortasse caeterorum *deutegores*, *traditiones humanas*, respicientes ipsi legi unice adhaerere se dictabant. Ne jam Essenos, Herodianos, aliasque obscuriores sectas commemorem. In his intestinis circa Numinis religionem disputationibus duo maxime eaque gravissima vitia admittebant Iudaei, quibus ab omni recta intelligentia et aestimatione rerum et operum divinarum animus eorum avertabatur: ita ut, quamvis diligentissimi oraculorum divinarum custodes et interpretes acerrimique verae doctrinae propugnatores esse sibi viderentur, et aliis persuadere cuperent; nihil tamen minus ipsis propositum esset, quam doctrina vere divina, prout ea veram hominum salutem continet; ipsique ad

nullam aliam rem essent ineptiores, quam ut rite applicare possent istam doctrinam ad dijudicanda et aestimanda opera vere divina, quae Deus inter homines operatur. Etenim pleraque pars harum disputationum versabatur in rebus minutioribus circa ritus quosdam externos, quomodo aqua aut sanguis in quibusdam libaminibus esset super altare effundendus, quam lata longaque deberent esse phylacteria? aliasque hujus generis minutiores quaestiones. Ac quamvis occurrerent inter eos etiam graviora controversa capita, ut de providentia, de praemiis et poenis post mortem etc. ea tamen philosophice magis, quam theologice tractata sunt: hoc est, non tam propter religionem ipsam a Deo revelatam, quam ob formulas quasdam philosophicas, quas Judaei sensim a vicinis gentibus adoptasse constat, ejusmodi capita in controversiam veniebant. Hinc propter effusionem aquae quidem summus pontifex, ne Saducaeorum more eam perageret, adjuratus perhibetur, de reliquis vero longe gravioribus doctrinis nihil ejusmodi legimus. In his acerrimis disputationibus diversarum partium, plane stupenda res animo nostro se offert, quod sincera doctrina de ipso Messia omnium vilissime atque abjectissime ab his summis judaeae gentis doctoribus tractaretur. Hoc postremum erat, de quo dispicere vellent, quis et qualis Messias esset? in minutissimis quaestionibus salutem ecclesiae, puritatem doctrinae, voluntatem Dei, fundamentum salutis situm esse stolidè arbitantes, de omnium maxima re, ex qua tota doctrina divinitus revelata, et omnis reliqua voluntas divina de salute hominum pender, tam negligenter quaerebant, tam parum erant solliciti, ut ne dissensionem quidem ullam hac in re esse motam compertum sit, ac cuilibet liberum esset, de Messia sentiendi, quomodo vellet. *Hillel* senior, princeps Pharisaeorum, ne quidem exspectandum ulterius esse Messiam impune sciscitabat, ut qui nemo alius esset, quam Rex *Hiskias* dudum mortuus. Atque nefandam hujus occaecatae gentis negligentiam in primis religionis divinae capitibus, stolidi nonnulli Rabbini, fideles coecorum majorum sectatores aperte enunciarunt, qui doctrinam de Messia ne inter עיקרי, articulos

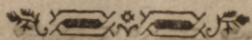
culos fundamentales, quidem referendam esse decreverunt, Unde jam huic hominum generi sollicita cura seriaeque animi attentio nasci potuisset, quanquam sparsum rumorem, Messiam adesse, auribus perciperent? Longe aliis rebus occupati, longe gravioribus, ut putabant, studentes et intenti, procul dubio, rem, si etiam vera sit, per se ulterius esse erupturam, arbitrabantur; quare ipsis nihil festinandum esse. Sed postea, cum Messias in medium prodiret, cum stolidos conceptus cunctarum sectarum reprehendens, omnia revocaret ad gravissimum istud caput omniumque primum, quod Messias peccatores servet, quodque una esset via ad salutem, ut ipsum homines fide amplectantur, imitatoresque illius in abnegatione omnium rerum fierent; haec cum viderent, inquam, capita sectarum, cum a Jesu Nazareno omnia misceri putarent, quae ipsi prima posuerant, contemni, postrema primo loco poni, eaque tanquam summa necessaria urgeri, de quibus ipsi ne cogitaverant quidem Joh. III, 3. sqq., cum metuerent plenam systematis sui, quod ipsis tam affabre aedificatum videbatur, eversionem: tum quidem cunctae factiones, caeterum inter necino odio invicem flagrant, adunatis copiis concurrebant ad opprimendum tam importunum doctorem, qui ipsis, neglectis, quas habebant, primis, aliud quid tanquam summe necessarium volebat imponere, quod ipsi omnium negligentissime tractaverant. Alterum gravissimum, quod in his domesticis Judaeorum de religione diffidiis committebatur vitium, istud erat, quod quanquam quaelibet secta ista uteretur *προφασει*, se doctrinam divinitus acceptam tueri, gloriam Dei propagare, salutemque quaerere animarum; omnia tamen alia ipsis proposita re ipsa essent. Ut altera alteram supplantaret et de gradu dejiceret, ut suam retineret et augeret gratiam vel apud procures vel apud plebem, ut opes et auctoritatem suam inconcussam servarent, hoc vero erat, quod agebant egregii isti hypocritae. Quomodo tandem tale hominum genus aestimare potuisset vera divina opera? In toto isto rumore de pauperculo quodam puero, qui Bethlehemini natus, Messiasque esse ferebatur, nihil conspiciebant, quod ipsis vel ad gloriam et aucto-

auctoritatem, vel ad opes suas valde prodesse posset. Contemnebant igitur, quod ad illud, quod ipsis primum et maximum erat, nihil facere videbatur, atque tum demum ex gravi somno quasi excitabantur, cum Jesum Nazarenum ea moliri, remque eo evasuram viderent, ut tota eorum auctoritas, gloria et opes pessumdatae, atque ipsi, larua hypocriseos detracta, nudi, integro populo prostituerentur. Tunc enim de re ipsis omnium maxima decertandum erat: segnes et stertentes antea, cum revera summa Dei gloria ageretur, concursabant, zeloquo impuro pleni, ad Messiam, de quo antea ne quaerere quidem operae pretium duxerant, scelerato praetextu divini nominis opprimendum, feruidissima agitabant consilia.

§. IX.

Quartam denique causam istius flagitiosae negligentiae in Judaeis observare licet. Misera gens a Romanis Herodeque Tyranno oppressa et direpta, cum tota respublica ad interitum sensum accedere videretur, anxie remedium harum civilium calamitatum circumspiciebat. Capita atque prostatae sectarum, his unis consiliis civilibus et humanis intenti iisque districti, in se suaque prudentia, seu potius astutia et calliditate, humanisque opibus unice reponebant suam spem et fiduciam. Quamquam enim omnes expectarent Messiam, et ab hoc se sibi polliceri praesentissimum auxilium dictarent; erat tamen et hoc ipsum nihil aliud, nisi splendidum mendacium turpisque hypocrisis. Tantum enim abest, ut occaecata ista gens re vera a Deo remedium expectasset, ut tranquilli Messiam praestolarentur, atque in eum rejicerent vindictam liberationemque suam e manu et potestate hostium; ut potius ubique consilium divinum anteverterent, ipsi consilia caperent, ipsi cuncta providere vellent, ne respl. eorum detrimenti quid caperet, ipsi denique a solida spe seriaeque fiducia in Messiam, quem expectabant, longissime remoti, astutiam et vim, fraudes et arma sibi esse adhibenda putarent, quo sibi ipsis possint auxilio esse. Hinc Zelotarum turpis secta, pessimorum hominum nefanda colluvies; hinc tot
rebel-

rebelliones contra Romanos, quae tandem ipsorum reipublicae exitium adtulerunt: hinc et ipsa illa negligentia circa studiosius rimanda temporum signa, quibus ipsis Deus Messiae praesentiam significabat. Quid enim homines, qui in semet ipsis auxilium quaerunt, sibi fidunt, suis consiliis et opibus rem administrari posse autumant, tranquilli praestolari, Messiamque sedato animo, auxiliumque divinitus paratum circumspicere potuissent? vide, quam egregie ipsi isti impuri homines hos sceleratos animi sensus enuncient? *Propter miracula, quae Jesus Nazarenus perpetrat, cunctus populus eum Messiam amplectetur*, inquiunt: *tum vero Romani accedentes nos regionem et gentem evertent*. Joh. XI, 47. 48. Quid ais, verpe? Tantumne id agitur, ut humanis tuis consiliis Romanorum violentiam avertas? Quid expectas Messiam tuum? Quid si ipse hic Jesus Nazarenus, tot miraculis clarus, tot Messiae indicibus conspicuus, iste sit, quem Deus promisit? Nonne melius et felicius, quam tu, hostes erit profligaturus, gentem beaturus, pacem et securitatem redditurus? cur non inquiris? cur negligenter contemnis? cur interitu huius hominis, id quod consilii humana tibi astutia suppeditavit, putas rempublicam te servare velle et posse? Sed haec est hominum naturalis indoles, ut Deum ejusque potentiam et consilium ignorantes, unice intenti humanis suis studiis et consiliis, abstrahantur a sollicita operum divinarum consideratione, neque bonae voluntatis aut otii satis habeant, ut ad ejusmodi res animum serio advertant, quae non sua prudentia, non ipsis auctoribus, sed praeter opinionem atque plane contra ipsorum studia accidunt; quo circa non modo non agnoscunt, quae Deus intendit atque gerit ad ipsorum salutem, sed contemnunt et averfantur praesentissima Dei auxilia, eaque impedire, quam eadem grato et laeto animo suscipere malunt. Ignorant Deum, neque eum nosse student; neque igitur remedia agnoscunt, quae Deus ad homines servandos apparat.

§. X.

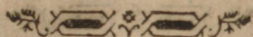
Jam vero, cives, haec cuncta ita comparata sunt, atque eo tendunt, ut aliorum damno et exitio admoniti caveamus,

C

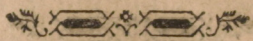
ne

ne cadamus et intereamus ἐν τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι τῆς ἀπιστίας,
 HEBR. IV, 11. Quamquam enim eadem stupenda miracula
 Deus nobis praesentibus haud ostendat, quibus Messiae, ser-
 vatoris hominum, praesentiam Judaeis significavit, neque ali-
 quid causae sit, cur ejusmodi quid expectemus, cum miracula
 in rerum natura gesta per se animae salutem afferre haud pos-
 sint, sed excitare tantum debent homines, quo praedicationi
 divinae, vero conversionis remedio, attendant, seque Christo
 rotos tradant; cuncta tamen ista miracula, quibus Messias,
 olim a Deo monstrabatur, ita perscripta sunt, ut ea oculis
 quasi intueri possimus. Neque Deus semper et ubique locorum
 eorum aliquid praetermittit, quae et perscriptis istis fidem fa-
 cere, et homines excitare possint, ut attendant verbo salutis,
 subjiciantque se Messiae ejusque regno. Ut enim taceam mi-
 rabilem istam ecclesiae Messianae conservationem, qua inter
 tot fluctus, tot calamitates populorum, everSIONES gentium et
 urbium, strepitus et bella hujus orbis, inter tot odia homi-
 nium, qui regnum Messiae, ne in animis hominum statua-
 tur, impedire conantur, suos tamen non servat modo Christus,
 qui ipsum vere agnoscunt, pioque colunt animi affectu, sed
 et cuncta praeter opinionem voluntatemque hominum ita gu-
 bernat eoque dirigit, ut incrementa capiat regnum Messiae,
 largior occasio praebeatur hominibus ad illum agnoscendum,
 studiaque contraria hominum evertantur: ut, inquam, haec
 taceam, in ipsis hominum animis ea adhuc gerit Jesus Naza-
 renus, quae ipsum verum Messiam, verum Servatorem mundi,
 demonstrant. Adhuc peccatores vocat e tenebris ad mira-
 bilem suam lucem, adhuc ad vitam revocat renovatque in
 peccatis et ignorantia Dei mortuos, adhuc eos novos homines
 sistit, mundum regnumque tenebrarum in ipsis et per ipsos vin-
 cit, summamque istam felicitatem animo impertitur, qua lau-
 dibus divinis repletus, ipsa experientia agnoscit, Jesum esse
 verum Messiam, verumque Servatorem mundi. Neque haec
 divina opera minoris virtutis sunt, quam mortuos corpora-
 les vitae restituere, aut coecis reddere visum: quae quam-
 quam in gratiae regno, ordinario plane modo, ordinariisque
 a Deo

a Deo constitutis remediis perficiantur, Theologi tamen nostri, si ad regnum naturae referantur, miracula vocare eadem nunquam dubitarunt. Attendatis igitur, cives, animae vestrae vestraeque saluti, ne ejusdem flagitiosae atque sceleratae negligentiae in observandis miraculis divinis, quae olim facta vobis annunciantur, quaeque adhuc inter homines fiunt, quin et quae in ipsis vobis Deus perpetrare paratus est, rei fiat, qua Judaei Deo se exosos reddiderunt, interitumque sibi accelerarunt. Neque enim vobis illud ullam afferet excusationem, quod execramini Judaeorum scelera in Messiam perpetrata, quodque a pueris instituti estis *ἐν τῇ μερῶσει*, in externa descriptione atque forma Messianae religionis, eamque tuemini, quin et acerrime propugnatis, Rom. II, 17-20. Quid enim, quaeso, commodi inde in vos redundare poterit, si re ipsa Messiae miracula negligitis et vilipenditis, beneficia ejus contemnitis, animumque obfirmatis, ne ipse Messias in vobis regnare peccatumque atque mortis regnum destruere possit? Etenim ex vita moribusque vestris clarum fieri debet, quisnam sit animi vestri sensus? quomodo affecti sitis erga Messiam? quid ab eo expectetis, aut jam omnino ex immensis gratiae thesauris, quos Messias offert, sitis adepti? Quo tandem modo fieri possit, ut obediat Messiae, vocanti vos ad beatam immortalitatem, et at ipsum Deum, si hujus praesentis vitae rebus et voluptatibus tori immerfi, nihil aliud agitis, nisi ut aut avaritiam, aut ambitionem, aut carnis impuras cupiditates petulantiamque strenue expleatis? Quomodo vobis Messias Dominus esse possit, cum in quibusvis sceleribus volutati, cupideque animo vestro servientes, ne quaeritis quidem unquam serio, qualem vitam et mores Messias, Dominus ac Deus vester, a vobis postulet et expectet? Qua denique ratione Messiae beneficia agnovisse, quantaque et quam immensa bona morte et infinitis molestiis suis parata afferat, vera fide vividaque spe amplexos esse vos fieri possit, si ne levissimum quidem grati animi vestigium, nulla exultatio animi in hoc vestrae salutis auctore, nulla praedicatio laudum illius, nulla delectatio animi in ejus dulcissimis praeceptis

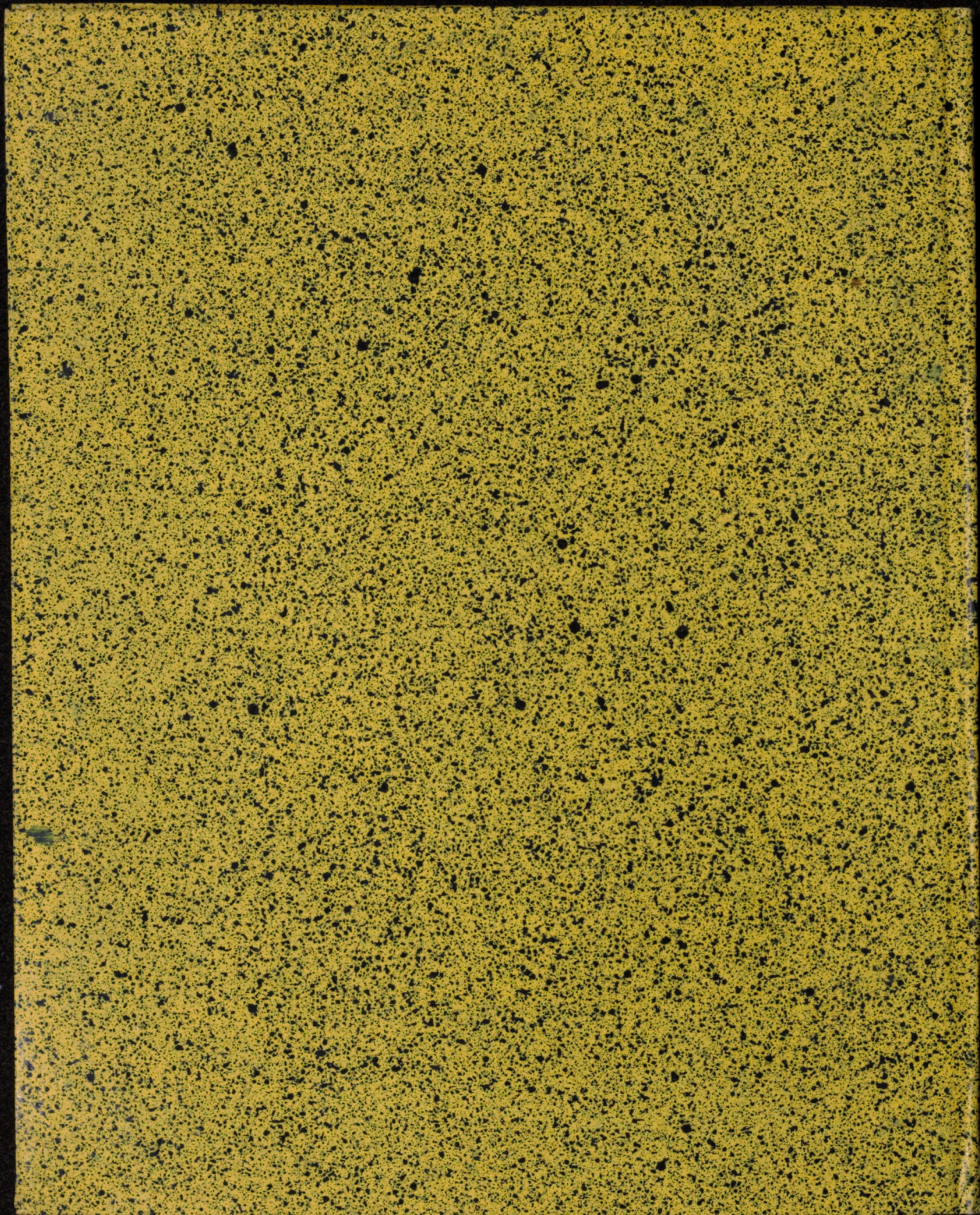
pris audiendis et alacriter exequendis in vobis appareat? si haec cuncta potius ne quidem vix fando perceperitis, contemnatis, rideatis, unisque hujus vitae delectationibus inebriati, ne ferre quidem sine bile et stomacho et irrisione possitis, si Christus super omnia extollitur, unice magni sit, cunctaque ipsi post ponenda esse praecipitur? hocce igitur, cives, est, Messiam recipere, eique praestare tanquam regi et Domino subjectum animum et obsequium? Quae et quanta vos pericula manebunt, cum idem ille glorificatus Messias, quem nunc praecupiditarum vestrarum delectamentis et illecebris contemnitis et negligitis, apparebit, ad rationes poscendas ab iis, qui ipsum vero obsequio recipere renuerunt? Ejicite igitur cives, ex mentibus vestris nefandam exitiosamque somnolentiam, hosque festos dies ita peragite, ut vobiscum manentes, neque scelerum atque flagitiorum obsecundantes nefariis auctoribus et fomentis, attendatis ad Messiae illustra facta, quae ab ipso et olim gesta vobis annunciantur, quaeque jam nunc virtute sua divina in vobis ipsis perpetrare paratus est. Subjicite ipsi totum animum, flagitantes, ut homines morti addicti, ejus salutarem gratiam, ut vere averfantes vitam antea fortasse minus bene actam, ejus divinum auxilium: quo sic emendati, ab ipso vita et sensu immensi amoris divini donati, grato animo ex ipsa vestra experientia aliis Jesum Nazarenum commendare, ac ut cives regni ejus testari possitis, ipsum esse Dominum et Christum, exaltatum ad dextram Dei, ad servandos cunctos, qui ipsi obediunt Act. V, 31. 32.

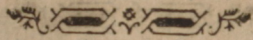
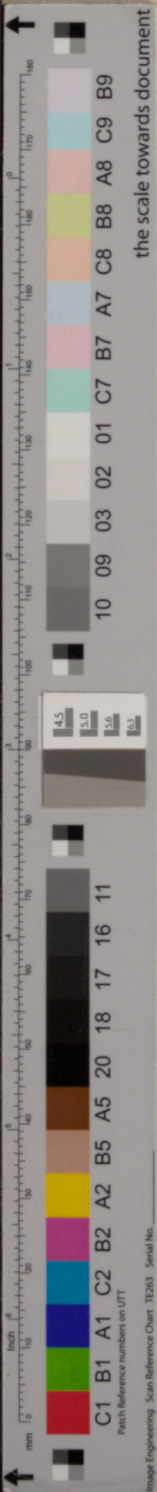
P. P.

SVB SIGILLO ACADEMICO

BÜTZOVII, IPSO SERVATORIS NATALI DIE,

MDCCLX.

tis remediis perficiantur, Theologi tamen
num naturae referantur, miracula vocare ea-
lubitarunt. Attendatis igitur, cives, animae
ue saluti, ne ejusdem flagitiosae atque scelera-
in observandis miraculis divinis, quae olim
nciantur, quaeque adhuc inter homines fiunt,
ipsis vobis Deus perpetrare paratus est, rei
ei Deo se exosos reddiderunt, interitumque
Neque enim vobis illud ullam afferet ex-
od execramini Judaeorum scelera in Messiam
odque a pueris instituti estis *ἐν τῇ μορφῶτει*,
iptione atque forma Messianae religionis, eam-
in et acerrime propugnatis, Rom. II, 17-20.
eso, commodi inde in vos redundare poterit, si
miracula negligitis et vilipenditis, beneficia
s, animumque obfirmatis, ne ipse Messias in
peccatumque atque mortis regnum destruere
ex vita moribusque vestris clarum fieri debet,
ni vestri sensus? quomodo affecti sitis erga
b eo expectetis, aut jam omnino ex immensis
s, quos Messias offert, sitis adepti? Quo tan-
t possit, ut obediat Messiae, vocanti vos ad
litate, et at ipsum Deum, si hujus praesentis
luptatibus toti immergi, nihil aliud agitis, nisi
s, aut ambitionem, aut carnis impuras cupidi-
que strenue expleatis? Quomodo vobis Mes-
e possit, cum in quibusvis sceleribus volutati,
o vestro servientes, ne quaeritis quidem un-
lem vitam et mores Messias, Dominus ac Deus
postulet et expectet? Qua denique ratione
ia agnovisse, quantaque et quam immensa
in finitis molestiis suis parata afferat, vera
spe amplexos esse vos fieri possit, si ne-
dem grati animi vestigium, nulla exultatio
vestrae salutis auctore, nulla praedicatio
ulla delectatio animi in ejus dulcissimis praecep-
tis